

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Návrh nariadenia Rady o právnom rámci Spoločenstva pre Európsku výskumnú infraštruktúru (ERI)“

KOM(2008) 467 v konečnom znení – 2008/0148 (CNS)

(2009/C 182/08)

Spravodajca: **pán STANTIČ**

Rada Európskej únie sa 5. septembra 2008 rozhodla podľa článku 172 Zmluvy o založení Európskeho spoločenstva prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom

„Návrh nariadenia Rady o právnom rámci Spoločenstva pre Európsku výskumnú infraštruktúru (ERI)“

KOM(2008) 467 v konečnom znení – 2008/0148 (CNS).

Odborná sekcia pre jednotný trh, výrobu a spotrebu poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci prijala svoje stanovisko 6. januára 2009. Spravodajcom bol pán STANTIČ.

Európsky hospodársky a sociálny výbor na svojom 450. plenárnom zasadnutí 14. a 15. januára 2009 (schôdza z 15. januára) prijal 149 hlasmi za, pričom 1 člen hlasoval proti a 5 sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

1. Závery a odporúčania

1.1 Špičková výskumná infraštruktúra je jedným z hlavných pilierov budúceho rozvoja európskeho výskumného priestoru.

1.2 Zriaďovanie a prevádzka konkurencieschopných európskych výskumných infraštruktúr svetovej úrovne zvyčajne presahuje schopnosti jednotlivých členských štátov EÚ aj ich potenciál využívať tieto infraštruktúry. Preto je spoločný postup v tejto oblasti mimoriadnym európskym prínosom. Výhodou takýchto infraštruktúr je to, že podporujú intenzívnejšie sieťové prepojenie a spoluprácu v rámci európskeho výskumného priestoru a pomáhajú znižovať pretrvávajúcu rozdrobenosť.

1.3 EHSV preto podporuje plán, ktorý predložilo Európske strategické fórum o výskumných infraštruktúrach (ESFRI) na vývoj 44 nových, rozsiahlych výskumných infraštruktúr v celoeurópskom záujme v nadchádzajúcich 10 až 20 rokoch.

1.4 Právne rámce jednotlivých členských štátov pravdepodobne neposkytnú primeraný právny základ pre rozvoj výskumnej infraštruktúry svetovej úrovne v celoeurópskom záujme. EHSV preto podporuje navrhované nariadenie na vytvorenie jednotného rámca Spoločenstva pre ERI uľahčujúceho a urýchľujúceho realizáciu projektov, ktoré navrhlo ESFRI.

1.5 Nové výskumné infraštruktúry na svetovej úrovni môžu významne zvýšiť atraktivitu európskeho výskumného priestoru (ERA) a zabrániť úniku mozgov z Európy. No sústredenie rozsiahlej infraštruktúry výlučne v rozvinutých krajinách priláka prinajmenšom v krátkodobom horizonte výskumných pracovníkov z celej Európy. Tento, pre niektoré krajiny potenciálne negatívny účinok

možno v dlhodobom horizonte vykompenzovať tým, že sa zabezpečí, aby ERI bola zemepisne dobre rozšírená a aby bol prístup k nej čo najotvorenejší.

1.6 EHSV vyzýva členské štáty, aby podporili iniciatívu ESFRI a Európskej komisie a aby čo najskôr vypracovali národné plány rozvoja a modernizácie výskumnej infraštruktúry.

1.7 Výbor podporuje navrhovanú výnimku z dane z pridanej hodnoty a spotrebnej dane pre ERI, pretože to zvyšuje jej atraktivitu a poskytuje jej to konkurenčnú výhodu oproti podobným projektom v iných častiach sveta.

1.8 EHSV odporúča, aby Spoločenstvo aktívnejšie prispelo k spolufinancovaniu ERI zvýšením prostriedkov v 8. rámcovom programe pre výskum a vývoj. Na základe väčšieho vplyvu vyplývajúceho zo spoluvlastníctva bude môcť Spoločenstvo lepšie zaručiť väčšie zemepisné rozšírenie ERI a poskytnúť otvorený prístup čo najširšiemu okruhu európskych vedcov.

1.9 Výbor odporúča, aby sa v rámci európskej politiky súdržnosti a jej finančných nástrojov – štrukturálnych fondov – presunula hlavná priorita na rozvoj nových výskumných a inovačných kapacít. Zároveň vyzýva Komisiu a členské štáty, aby vyvinuli nové politické nástroje na stimulovanie ďalších investícií do výskumnej infraštruktúry zo strany súkromného sektoru.

1.10 EHSV by chcel upozorniť na náklady prevádzky a udržiavania ERI po ukončení prvotnej investície. Tieto náklady, ktoré môžu každoročne dosiahnuť 20 % z hodnoty investície, sú potenciálnou hrozbou pre zámer otvoreného prístupu pre výskumných pracovníkov z krajín, ktoré nie sú členmi ERI. Preto by bolo vhodné zaplánovať do 8. rámcového programu výskumu a vývoja aj spolufinancovanie týchto prevádzkových nákladov z európskych prostriedkov.

2. Úvod

2.1 Vytvorenie európskeho výskumného priestoru (ERA) bolo hlavným cieľom všetkých opatrení Spoločenstva v oblasti výskumu a vývoja od roku 2000 ⁽¹⁾. V nasledujúcom období začali členské štáty realizovať množstvo iniciatív v tejto oblasti. No hlavnému cieľu, ktorým je zavedenie „piatej slobody“ v Európe, t. j. slobodného pohybu poznatkov, stoja v ceste viaceré národné a inštitucionálne prekážky. Jedným z hlavných problémov Európy v oblasti vedy a výskumu je roztrieštenosť, ktorá Európe bráni v plnej miere využiť svoj výskumný potenciál.

2.2 Niet pochyb o tom, že špičková výskumná infraštruktúra je jedným z hlavných pilierov budúceho rozvoja európskeho výskumného priestoru ⁽²⁾, pretože:

- podporuje špičkovú kvalitu vo vede,
- umožňuje realizáciu celosvetovo konkurencieschopného základného a aplikovaného výskumu,
- priťahuje najlepších výskumných pracovníkov,
- stimuluje inovácie v priemysle a podporuje prenos poznatkov,
- prispieva k európskej integrácii,
- generuje vyššiu európsku pridanú hodnotu.

2.3 Jednou z vlastností rozsiahlej európskej výskumnej infraštruktúry je skutočnosť, že vysoké investičné a prevádzkové náklady, ktorý z tejto infraštruktúry vyplývajú, ako aj schopnosť v plnej miere využívať jej kapacity, presahujú možnosti jednotlivých členských štátov. To znamená, že európske centrá špičkovej kvality často nie sú schopné dosiahnuť kritickú masu. Niektoré z nich aj negatívne pociťujú nedostatočné prepojenie a spoluprácu. Napriek týmto deficitom dokázala Európa v minulosti iniciovať množstvo dôležitých celoeurópskych projektov na svetovej úrovni, ako napr. CERN, ITER, EMBO, ESA, ESRF ⁽³⁾ a iné.

2.4 Návrh nariadenia KOM(2008) 467 v konečnom znení, ktorý je predmetom tohto stanoviska, je jednou z piatich iniciatív Komisie, ktoré boli naplánované na rok 2008 a ktorých cieľom je podstatne urýchliť vytvorenie európskeho výskumného priestoru (ERA) ⁽⁴⁾.

- ⁽¹⁾ V roku 2000 Komisia zverejnila prvé oznámenie týkajúce sa tejto oblasti: „Smerom k európskemu výskumnému priestoru“.
- ⁽²⁾ Rada pre konkurencieschopnosť (vnútorný trh, priemysel a výskum), 29. – 30. mája 2008.
- ⁽³⁾ CERN – Európska organizácia pre jadrový výskum, ITER – Medzinárodná organizácia pre výskum energie jadrovej syntézy, EMBO – Európska organizácia molekulárnej biológie, ESA – Európska vesmírna agentúra, ESRF – Európske zariadenie pre synchrotrónové žiarenie.
- ⁽⁴⁾ Ďalšie iniciatívy/politiky sú: Spoločné programovanie v oblasti výskumu, Európske partnerstvo výskumných pracovníkov, Riadenie duševného vlastníctva, Široké otvorenie ERA voči svetu.

2.5 Návrh by prispel k cieľom Lisabonskej stratégie, pretože by urýchlil verejné a súkromné investície do výskumu, ktoré sú ešte stále pod hodnotou 3 % HDP, pričom túto výšku majú dosiahnuť do roku 2010 (v súčasnosti predstavujú priemerne 1,7 až 1,8 % HDP). Návrh by vytvoril základ pre veľmi potrebnú konsolidáciu európskych výskumných štruktúr. Tieto štruktúry posilnia európsky výskumný priestor a zvýšia konkurencieschopnosť európskych podnikov.

3. Súvislosti

3.1 Európska rada, ktorá sa snažila nájsť efektívnejšie riešenia v súvislosti s viacerými výzvami v oblasti výskumnej infraštruktúry, vytvorila už v roku 2002 Európske strategické fórum pre výskumné infraštruktúry (ESFRI) ⁽⁵⁾, pričom ho poverila vypracovaním plánu rozvoja a vybudovania rozsiahlej infraštruktúry budúcej generácie v celoeurópskom záujme.

3.2 ESFRI v spolupráci s Komisiou a na základe rozsiahlych konzultácií (s 1 000 špičkových odborníkov) identifikovalo 35 celoeurópskych projektov, v rámci ktorých by bolo v nadchádzajúcich 10 až 20 ⁽⁶⁾ rokov potrebné vybudovať rozsiahle európske výskumné infraštruktúry ⁽⁷⁾.

3.3 Plán predpokladá nové vitálne výskumné infraštruktúry rôznej veľkosti a hodnoty, ktoré by sa zameriavali na rozličné výskumné oblasti, od spoločenských a prírodných vied až po elektronické systémy na archiváciu vedeckých publikácií a databáz ⁽⁸⁾. Odhadovaná hodnota všetkých projektov je viac než 20 miliárd EUR.

3.4 Pri identifikácii faktorov, ktoré by mohli predstavovať prekážku pri zriaďovaní celoeurópskych výskumných infraštruktúr na svetovej úrovni, ESFRI popri finančných a organizačných obmedzeniach zdôraznilo aj skutočnosť, že chýba právny rámec alebo štruktúry na európskej úrovni, ktoré by umožnili vytvoriť medzinárodné partnerstvá priamym a účinným spôsobom. V súčasnosti sa musia partneri, ktorí chcú spolupracovať pri rozvoji spoločnej výskumnej infraštruktúry, najprv dohodnúť na národnom právnom základe ⁽⁹⁾, z ktorého budú vychádzať (alebo musia využiť medzinárodnú dohodu), čo však spôsobuje dodatočné administratívne problémy.

⁽⁵⁾ Európske strategické fórum pre výskumné infraštruktúry (European Strategy Forum on Research Infrastructures – ESFRI); <http://cordis.europa.eu/esfri/home.html/>.

⁽⁶⁾ Európsky plán výskumných infraštruktúr, správa za rok 2006, <http://cordis.europa.eu/esfri/roadmap.html>.

⁽⁷⁾ Európsky plán výskumných infraštruktúr, správa za rok 2006, <http://cordis.europa.eu/esfri/roadmap.htm>. Plán bol dokončený v roku 2008 (boli doplnené najmä projekty v oblasti životného prostredia, biologických a medicínskych vied) a v súčasnosti zahŕňa 44 projektov.

⁽⁸⁾ Projekty infraštruktúry zahŕňajú 7 rôznych vedeckých oblastí: spoločenské a humanitné vedy, environmentálne vedy, energetika, biomedicína a biologické vedy, materiálové inžinierstvo, astronómia – astrofyzika – nukleárna fyzika a fyzika častíc, výpočty a práca s dátami.

⁽⁹⁾ Napríklad francúzska „société civile“, nemecká „GmbH“, britská „limited liability company (Ltd)“ alebo holandská „stichting“ (t. j. nadácia).

3.5 ESFRI preto určilo potrebu vytvoriť osobitný právny rámec Spoločenstva pre zriadenie európskych výskumných infraštruktúr (ďalej ako ERI), do ktorých by sa zapojilo niekoľko členských štátov.

3.6 Definícia termínu ERI: termín sa vzťahuje na objekty, zariadenia, zdroje a služby, ktoré vedecká komunita využíva na uskutočňovanie výskumu na najvyššej úrovni. To zahŕňa vedecké zariadenia, zdroje založené na poznatkoch (vedecké zbierky, archívy, štruktúrované vedecké údaje), infraštruktúru založenú na informačných a komunikačných technológiách, ako aj iné jedinečné zdroje, ktoré sú podstatné pre realizáciu výskumu na špičkovej úrovni. Takéto výskumné infraštruktúry môžu byť „samostatne umiestnené“ alebo „distribuované“ (organizovaná sieť zdrojov).

4. Návrh Komisie

4.1 Keďže Komisia dospela k záveru, že súčasné právne nástroje založené na rôznych legislatívach jednotlivých členských štátov nevyhovujú potrebám novej celoeurópskej infraštruktúry a vzhľadom na iniciatívu členských štátov vypracovala návrh nariadenia Rady o právnom rámci Spoločenstva pre ERI na základe článku 171 Zmluvy o ES.

4.2 Hlavným zámerom navrhovanej legislatívy je umožniť členským štátom a tretím krajinám zapojeným do rámcového programu Spoločenstva pre výskum a vývoj spoločne založiť a prevádzkovať výskumné pracoviská v celoeurópskom záujme.

4.3 ERI má právnu subjektivitu založenú na členstve (sú potrebné aspoň 3 členské štáty, pričom zapojiť sa môžu aj tretie krajiny a medzivládne organizácie) a vo všetkých členských štátoch má plnú právnu spôsobilosť. Nariadenie vytvára právny rámec požiadaviek a procesov potrebných na vytvorenie ERI.

4.4 ERI má postavenie medzinárodnej organizácie v zmysle smerníc o dani z pridanej hodnoty, spotrebnej dani a verejnom obstarávaní. Bude tak oslobodená od DPH a spotrebných daní a na jej postupy obstarávania sa nebude vzťahovať smernica o verejnom obstarávaní⁽¹⁰⁾.

4.5 ERI môže byť spolufinancovaná z finančných nástrojov kohéznej politiky v súlade s nariadením Rady⁽¹¹⁾ o všeobecných ustanoveniach pre Európsky fond regionálneho rozvoja, Európsky sociálny fond a Kohézny fond.

5. Všeobecné pripomienky

5.1 EHSV zastáva názor, že navrhovaný nový právny nástroj, ktorý by dopĺňal existujúce právne nástroje, uľahčí a podporí rozhodovací proces o nových infraštruktúrach v celoeurópskom

záujme a pomôže tak urýchliť vytvorenie ERA a dosiahnutie cieľov Lisabonskej stratégie.

5.2 EHSV víta jasný a rozhodný záväzok Komisie a členských štátov harmonizovať prebiehajúci vývoj európskych výskumných infraštruktúr. Iba tak možno realizovať plán, ktorý navrhlo ESFRI.

5.3 Rozvoj novej výskumnej infraštruktúry na najvyššej svetovej úrovni môže významne prispieť k celkovej atraktivite európskeho výskumného priestoru. Zohráva dôležitú úlohu pri získaní a ďalšom motivovaní 400 000 talentovaných mladých výskumných pracovníkov, ktorých Európa potrebuje, aby dosiahla cieľ investovať do vedy a vývoja 3 % HDP. Špičková výskumná infraštruktúra môže okrem toho prilákať nadaných a vysokokvalifikovaných výskumných pracovníkov z celého sveta.

5.4 Vzhľadom na veľmi náročný charakter navrhovaných projektov výskumnej infraštruktúry⁽¹²⁾ sú možnosti malých alebo menej rozvinutých krajín poskytnúť podmienky pre veľké výskumné infraštruktúry alebo zapojiť sa do nich – ak sa na to pozrieme realisticky – dosť obmedzené. Budúca rozsiahla infraštruktúra bude pravdepodobne umiestnená najmä v najrozvinutejších krajinách, čo by v krátkodobom horizonte mohlo viesť k odlivu mozgov v rámci EÚ. Z dlhodobého hľadiska by sa riziko tohto vývoja malo znížiť, keďže 28 zo 44 projektov na zozname ESFRI je klasifikovaných ako „distribuované infraštruktúry“, čo sú inak povedané infraštruktúry zahŕňajúce celoeurópsku sieť v ľubovoľnej forme. Rovnako by sa tým zvýšila pravdepodobnosť, že menšie a menej rozvinuté krajiny sa budú môcť zapojiť. Aby sa toto zapojenie aj uskutočnilo, vyzýva EHSV, aby výskumní pracovníci mali široký prístup k tejto infraštruktúre. Je aj dôležité čo najlepšie prepojiť vedeckých, odborných a administratívnych pracovníkov v rámci štruktúr, ktoré sú veľmi rozptýlené.

5.5 Okolo 15 % výskumných pracovníkov v európskych výskumných inštitúciách spolupracuje s priemyslom pri využívaní výskumnej infraštruktúry. Vývoj novej výskumnej infraštruktúry preto môže vyvolať nový dopyt, mnohé priaznivé vedľajšie účinky a poskytnúť dodatočný stimul na prenos poznatkov a technológií do priemyslu. Môže tiež prispieť k dosiahnutiu Barcelonského cieľa, t. j. zvýšiť súkromné investície do výskumu a vývoja na 2 % HDP.

5.6 Európsky plán hospodárskej obnovy, ktorý Komisia iniciovala 26. novembra 2008 na stlmenie hospodárskych dôsledkov finančnej krízy, osobitne spomína výskum a vývoj. Zoznam dlhodobých opatrení stanovených v pláne zahŕňa aj tzv. „solistikovateľné investície“. Komisia na to kladie osobitný dôraz a vyzýva členské štáty a súkromný sektor, aby viac investovali do výskumu a vývoja, inovácií a vzdelávania. EHSV upozorňuje na pozitívne účinky investícií do výskumnej infraštruktúry. Potenciálna obchodná hodnota investícií je vyše 10 miliárd EUR, čo môže prispieť k zachovaniu veľkého počtu pracovných miest v podnikoch, ktoré budú poverené realizáciou projektov na vybudovanie infraštruktúr. Zároveň by to pôsobilo ako pozitívny stimul na rýchlejší prechod k spoločnosti založenej na poznatkoch.

⁽¹⁰⁾ Smernica Rady 2006/112/EHS z 28. 11. 2006 a smernica Rady 92/12/EHS z 25. 2. 1992, článok 23, ods. 1 a smernica EP a Rady 2004/18/ES z 31. 3. 2004, článok 15 písmeno c).

⁽¹¹⁾ Nariadenie Rady č. 1083/2006 z 11. 7. 2006.

⁽¹²⁾ Odhadovaná priemerná hodnota jednotlivých ERI sa pohybuje od 500 miliónov EUR do 1 miliardy EUR.

5.7 Európsky plán výskumných infraštruktúr slúži ako výborný základ pre plány jednotlivých členských štátov. Výbor konštatuje, že niektoré členské štáty neberú tieto iniciatívy dostatočne vážne. Preto ich vyzýva, aby čo najrýchlejšie dobehli zameškané, využili ponúkané príležitosti a sledovali iniciatívy ESFRI a Komisie.

5.8 Budúce financovanie výskumných infraštruktúr bude naďalej pokrývané hlavne z prostriedkov členských štátov. Preto je dôležité koordinovať tieto zdroje. Len týmto spôsobom bude možné dosiahnuť kritickú masu, zabezpečiť efektivitu investícií a zaručiť primeranú špecializáciu a špičkovú vedeckú kvalitu v rámci infraštruktúr.

5.9 Napriek nárastu investícií do výskumných infraštruktúr v 7. rámcovom programe a možnostiam vyplývajúcim z politiky súdržnosti je rozpočet EÚ ešte stále nedostatočný na realizáciu ambiciózných plánov. EHSV upozorňuje na potrebu väčšej synergie medzi 7. rámcovým programom a štrukturálnymi fondmi v oblasti financovania výskumnej infraštruktúry. Zároveň vyzýva Komisiu a členské štáty, aby vyvinuli nové politické nástroje na stimulovanie ďalších investícií do výskumnej infraštruktúry zo strany súkromného sektoru. Väčšia angažovanosť EIB (napríklad vo forme podpory z finančného nástroja s rozdelením rizika) a iných finančných inštitúcií by bola tiež prospešná.

5.10 Výbor odporúča, aby sa v rámci európskej politiky súdržnosti a jej finančných nástrojov – štrukturálnych fondov – presunula hlavná priorita na rozvoj nových výskumných a inovačných kapacít. Vyzýva vlády členských štátov, aby začali viac využívať štrukturálne fondy na modernizáciu a rozširovanie svojich výskumných kapacít. Najmä v nových členských štátoch často nie sú európske fondy dostatočne využívané, pretože vlády neposkytujú primeranú finančnú spoluúčasť alebo nepovažujú zlepšenie výskumných kapacít za dôležitú prioritu, a preto mnohí vedci v snahe nájsť výskumné príležitosti opúšťajú svoju vlasť. Pokrok v tejto oblasti je teda veľmi dôležitý, ak máme úspešne vyriešiť problém odlivu mozgov v rámci Európy.

6. Konkrétne pripomienky

6.1 Výbor podporuje navrhované oslobodenie od dane z pridanej hodnoty, keďže by to mohlo významne zvýšiť atraktivitu ERI. Môže im tiež poskytnúť konkurenčnú výhodu v porovnaní s podobnými projektmi inde na svete. Preto podporujeme myšlienku zaručiť ERI čo najviac daňových úľav (v rámci pravidiel o štátnej

pomoci). Mnohé existujúce výskumné infraštruktúry, ktoré spĺňajú kritéria „medzinárodnej organizácie“ podľa príslušných smerníc, už využívajú oslobodenie od DPH a spotrebných daní. No súčasný postup zahŕňa zdĺhavé a komplikované rokovania a spôsobuje prieťahy pri vytváraní infraštruktúry, ako aj značnú právnu a finančnú neistotu. Automatické oslobodenie ERI, ako sa predpokladá v nariadení, by odstránilo najväčšie prekážky rozvoja a fungovania výskumných infraštruktúr v Európe.

6.2 EHSV odporúča dôkladne preskúmať možnosť aktívnejšieho zapojenia Spoločenstva do financovania ERI. Na základe väčšieho vplyvu vyplývajúceho z cielených grantov bude môcť Spoločenstvo zaručiť vyváženejšie zemepisné rozšírenie ERI a poskytnúť lepší prístup pre krajiny, ktoré nie sú priamymi členmi. No na realizáciu tejto politiky je v 8. rámcovom programe výskumu a vývoja potrebné účelovo prideliť ďalšie finančné prostriedky.

Výbor zastáva názor, že nie je dôvod, prečo by EÚ nemala pristupovať k výskumným infraštruktúram rovnako ako k spolufinancovaniu iných európskych sietí infraštruktúry (napríklad ciest, železníc, rozvodov elektrickej energie, plynu, atď.).

6.3 EHSV by chcel upozorniť na problém nákladov na prevádzku a udržiavanie ERI po ukončení prvej investície. Podľa niektorých odhadov môžu každoročne dosiahnuť až 20 % hodnoty investície. Tieto náklady sú v investičných štúdiách často opomenuté a môžu byť významnou prekážkou hladkého dlhodobého fungovania výskumných infraštruktúr. Výbor preto odporúča, aby sa do 8. rámcového programu výskumu a vývoja zaplánovala možnosť spolufinancovania prevádzky výskumných infraštruktúr z európskych fondov.

6.3.1 Čo sa týka prevádzkových nákladov, výbor odporúča, aby sa stanovenie primeraných užívateľských poplatkov za spoločné využívanie infraštruktúry, považovalo za „obmedzenú hospodársku činnosť“ (článok 2).

6.4 Výbor zdôrazňuje význam otvoreného prístupu ku všetkým ERI pre čo najširší okruh európskych výskumných pracovníkov a vedcov. Nebolo by správne, keby bol prístup v praxi obmedzený na krajiny, ktoré sú členmi ERI alebo keby sa zakladal výlučne na schopnosti uhradiť užívateľský poplatok. Návrh na spoločné vlastníctvo s účasťou Spoločenstva, ako je uvedený v bode 6.2, by tiež uľahčil otvorený prístup a prispel tak v lepšej integrácii do európskeho výskumného priestoru.

6.5 Pri rozvíjaní a využívaní špičkovej infraštruktúry je tiež dôležité zohľadniť ochranu duševného vlastníctva. Prípadné problémy by sa mali vyriešiť zodpovedne a v primeranej lehote.

V Bruseli 15. januára 2009

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Mario SEPI